

POLSKÝ TRANSPORT

Jak se jenom časy mění!
Ani rok to skoro není,
co jsme ještě doma byli,
s hrůzou o tom hovořili,
jak to bude, až zlá doba
choť a mne a synky oba
odvane do Terezína.
Chvěli jsme se jako třtina
před tou hrůzyplnou chvílí;
dům, v němž celý věk jsme žili,
až nám bude opustiti,
s prázdňem do neznáma jíti –
s otázkou, jak osud zdeptá
naše kroky. Instinkt šeptá:
vytrvati, sevřít pěstě,
ať už jinde, nebo zde jste!
Jenom vůlí nezlomenou
mosty přes bídu se sklenou.

A tak v Terezíně jsme zde
 stlačeni mohutné ve zdě,
 volnost, svoboda a jmění –
 kde to vše? Jen snění, snění.

A přec znova hrůzno je ti,
 po městě když zpráva letí,
 kdekdo ti ji opakuje:
 že se t r a n s p o r t sestavuje
 z občanů zdejšího ghetta.
 Jakým děsem zní ta věta!

I když jsme tu ve vyhnanství,
 nad sebou byt' máme panství
 vlády, jež v nás hlízu světa
 vidí – každý z nás že sketa –,
 přece jen jsme v Terezíně,
 jehož kasárenské síně,
 byt' i strašně přeplněné,
 Vltavě jsou stříbropěnné,
 Ohři, Labi tolik blízké.
 Z prken hradby jsou tak nízké!
 A ta Praha, v nedostupné
 ač je dálce, byt' nám zpupné
 prostředí, v němž žít nám dáno,
 odcizuje slunné ráno,
 vlahý den i půdu rodnou,
 byt' co chvíli v srdce bodnou
 cizí zvuky cizí řeči,
 byt' se nám zdá sebevětší
 dálka, v níž se nalézáme, –
 přec jen do té Prahy máme

necelých pár hodin cesty!
A když bychom jenom přes ty
hradby, luka zamířili
kolem Řípu, vždyť už byli
bychom skoro pražských u zdí.
Snům svým popouštíme uzdy.
V mlhách krbu vidina je
domácího. Touha zraje
v neskutečno, domů, d o m ů –

Od domu však zatím k domu
pobíhají s listinami,
s registrací, se seznamy.
Dneska jsou to bezestátní,
zítra zas protektorátní,
pozitíří pak Němci říšští,
neví se, kdo bude příští,
zdali rodiny snad celé,
či jen ti, již jsou už déle
v Terezíně. Zdali mladí,
práceschopní, kteří tady
město toto založili,
aby v jiném konci světa
zakládali nová ghetta.
Jiná ještě běží verše,
že z těch zdejších temných děr se
dají stařeny a starci
do transportu, kteří arci
churaví a věkem sešlí,
zahynou snad dříve, nežli
dosáhnou své cesty cíle.

Nejrůznější – ne moc milé –
 ze všech stran je slyšet řeči,
 jaké nám teď nebezpečí
 v Terezíně náhle hrozí.
 To snad vědí jenom bozi,
 koho neštěstí to stihne,
 komu osudí se vyhne,
 koho trefí ono štěstí,
 že bude moc' dále vésti
 život v ghettu jako dosud:
 Jak nás rychle změnil osud!
 Touha naše dnes je jiná:
 nechce se nám z Terezína,
 z města, kde jsme ve vyhnanství,
 každým krokem cizí panství
 kde nás k zemi sráží briskně,
 hrdlo v tvrdé pěsti tiskne. –

Odtud se nám tedy nechce!

Zatím ale přímo lehce
 v noci za měsíční záře
 vybíhají z kanceláře
 v Magdeburgu četní hoši,
 již co noční listonoši
 do všech koutů města spějí,
 rychle transport roznášejí.
 Vždyť to není v jejich moci,
 že to musí býti v noci,
 ano, v jejich moci není,
 že to hrůzné překvapení
 postiženým velkoryse

ještě navrch osladí se
zburcováním. Poslední je
spánek, co nám zbylo: břímě
vyhnanství nám nechá dopřát
zapomenout, a i okřát
vysněnými ilusemi.

—

Přišel rozkaz – konec trémy.
Nezbývá než Boha chválit –
a pak balit, rychle balit.

Večer se má nastoupiti;
honem všechno připraviti
tak, jak rozkaz o tom vydán,
jenž je ovšem často střídán,
takže vlastně možno není
nikdy tušit, k zabalení
co as bude dovoleno,
co nesmí být odvezeno,
zdali v kufru nebo vacích –
zkrátka vždycky na rozpacích
těžce postižený je tu.

Kdo jsou tedy ti, již metu
cesty své dnes v temnu mají?

Přestárlí, již k smrti zrají,
kterým život nedá plesat
víc; již roků sedmdesát
světem životní šli poutí. –

Mnozí doma již se hroutí,
 jejichž chatrné je zdraví;
 nelze strávit této zprávy,
 jež má stařeny a kmety
 urvat těm, jimž dlouholetý
 svazek s rodiči byl věcí
 nejsvětější. Jsme teď svědci
 toho, kterak vnučky děda
 ztrácí, jaká je to běda,
 babička kdy vetchá, chromá –
 v exilu je skoro doma –
 s vnučaty se loučí, s dětmi,
 pohled vyhaslý a letmý
 na okolí svoje vrhá,
 cítíc, jak se n a v ž d y trhá
 onen svazek nejsvětější.

Nikdo se zde nekonejší,
 dobrovolně nelze jít
 s sebou. Nezlomně se řítí
 osud. N a s m r t přípravy to.
 Kdy – a k d e – to ovšem skryto.

Přípravy jsou vykonány.
 Jídlo, vaky narovnány
 pro starce, jenž sotva státi
 může, ani díl desátý
 na hřbetě by nemoh' nésti
 břemen, s nimiž teď na cesty
 vydává se do neznáma,
 starý, slepý, neduživý.
 Využity všechny vlivy

během této krátké chvíle,
bytosti té aby milé
mohlo býti ušetřeno
utrpení, pro něž jméno
nelze najít dostatečné.
Vše je marno. Děti vděčné
otce, matku musí zřítí,
v n e n á v r a t n o jak se řítí.

Ještě chvíle. A již vůz tu
umrlčí je. Na něm v hustu
lidé sedí poházeni,
stařečkové, vetché ženy,
apaticky, beznadějně,
u všech city asi stejné.
A vůz zase táhne, tlačí
mládež – která neskotačí,
které tuto smutnou službu
nařídili, na niž už Bůh
nemůže se dále dívat.

Večer. Začíná se stmívat. –
Ze všech ulic, ze všech koutů
nejrůznějších forem jsou tu
starodávné černé vozy,
které dneska ž i v é vozí.
Dříve Židům sloužily
mrtvým, když je vozily
na poslední cestě z města.

Nyní v Terezíně jest ta
 sbírka vozů pompes funeber;
 v prázdno trčí zbytky žeber,
 ozdobnou jež střechu nesla.
 Dnes do jejich lůna klesla
 těla živých, bez vlády též,
 která zbytečná co přítěž
 vyváží se. Tam zas nesou
 na nosítkách něco. Třesou
 se tam zabalené údy
 do polštářů; uzlík chudý
 dnes – kdys lidské bylo tělo;
 teď jak zaživa by tlelo.
 Pohled ten, jenž vzácný není,
 věru není k zapomnění.
 Tu a tam přec někdo kráčí;
 poslední mu síly stačí,
 aby podporován v chůzi
 pěšky dospěl v temno hrůzy.
 Ba dokonce na vozíku,
 v posledním jež okamžiku
 primitivně jeho milí
 z prkének mu sestrojili,
 táhne celé svoje jmění –
 V t o m hledá své zachránění!

Listin revise je přísná,
 to aby takzvaná šlajсна
 nepřijala ve svém lůně
 někoho, jenž možná stůně
 touhou dostati se z ghetta –
 pryč! jen do j i n é h o světa.